

Grunder för fristående examen

**SPECIALYRKESEXAMEN FÖR FÖRGYLLARE
2008**

Grunder för fristående examen

SPECIALYRKESEXAMEN FÖR FÖRGYLLARE
2008

© Utbildningsstyrelsen 2009

Edita Prima Oy

Helsingfors 2009

ISBN 978-952-13-4115-1 (häft.)

ISBN 978-952-13-4116-8 (pdf)

DNR **34/011/2008**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **4.12.2008**

Giltighetstid
fr.o.m. 15.12.2008 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att utfärda
föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr **11/011/1998, 3.4.1998**

GRUNDERNA FÖR SPECIALYRKESEXAMEN FÖR FÖRGYLLARE

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för Specialyrkesexamen för förgyllare. Examensgrunderna ska iakttas fr.o.m. 15.12.2008. Examensprestationer som påbörjats innan föreskriftens i kraftträdande kan fullföljas enligt grunderna dnr 11/011/1998 t.o.m. 31.12.2010.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbildningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör

TIMO LANKINEN
Timo Lankinen

Undervisningsråd

HANNA KETONEN
Hanna Ketonen

INNEHÅLL

Kapitel 1

Fristående examina	7
1 § Anordnande av fristående examina	7
2 § Avläggande av fristående examen.....	7
3 § Grunderna för fristående examen	7
4 § Personlig tillämpning i fristående examen	8
5 § Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen	8
6 § Betyg	8
7 § Utbildning som förbereder för fristående examen	9

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV SPECIALYRKESEXAMEN FÖR FÖRGYLLARE	9
1 § Examensdelarna.....	9

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET I SPECIALYRKESEXAMEN FÖR FÖRGYLLARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN	9
1 § Examensdelarna.....	10
a) Kraven på yrkesskicklighet	10
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	10
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	12
2 § Reparation av ett förgyllt objekt och dokumentation av arbetet.....	13
a) Kraven på yrkesskicklighet	13
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	13
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	14
3 § Förmansarbete	15
a) Kraven på yrkesskicklighet	15
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	15
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	16
4 § Företagsamhet	17
a) Kraven på yrkesskicklighet	17
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	17
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	18

Kapitel 1

FRISTÅENDE EXAMINA

1 § Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen och består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna gör ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

2 § Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel ska bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

3 § Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, bedömningsgrunderna (målen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De omfattar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Målen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Målen för bedömningen anger de kunskapsområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa mål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen ska täcka alla de mål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

4 § Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om personlig tillämpning.

5 § Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna ska mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna ska klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De ska också ges möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Examensarrangören gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ge examinanderna respons på prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet ska ha god yrkeskunskap inom det aktuella området. Examenskommissionen och examensarrangören kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen.

En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenskommissionen. Examenskommissionen kan efter att ha hört bedömarna besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning.

6 § Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat direktiv om vilka uppgifter som ska framgå ur betyg för fristående examina, utbildning som förbereder för fristående examen och läroavtalsutbildning.

Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget, liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar, undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensarrangören.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensarrangören skaffar och undertecknar yrkesbeviset. Yrkesbeviset är avgiftsbelagt för examinandena.

7 § Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går formellt sett inte att ställa förhandsvillkor i fråga om utbildning för dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med förberedande utbildning.

Förberedande utbildning ska anordnas i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena ska planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen ska ges möjlighet att delta i examenstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

Kapitel 2

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV SPECIALYRKESEXAMEN FÖR FÖRGYLLARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

1 § Examensdelarna

Specialyrkesexamen för förgyllare består av tre (1, 2 och 3) obligatoriska examensdelar, vilka är

1. Förgyllarens arbetsmetoder
2. Reparation av ett förgyllt objekt och dokumentation av arbetet
3. Förmansarbete

Examen är klar då examens tre obligatoriska delar har avlagts med godkänt betyg. Förutom dessa kan examinanderna fritt till sin examen infoga delen

4. Företagsamhet

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET I SPECIALYRKESEXAMEN FÖR FÖRGYLLARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

1 § Förgyllarens arbetsmetoder

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna känner till poliment- eller glansförgyllning samt olje- och limförgyllning.	De vanligaste förgyllningsmetoderna Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • känner till olika förgyllningsmetoder som är lämpliga för olika användningsområden • vet vilka krav de förhållanden som påverkar valet av förgyllningsmetoder ställer • vet vilka bladmetaller som är lämpliga för olika förgyllningstekniker.
Examinanderna vet vilka underlagsmaterial som är lämpliga för olika förgyllningsmetoder och materialens egenskaper vid förgyllning.	Underlagsmaterial som ska förgyllas Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • vet på vilket sätt trä, metall och gips är lämpliga som grundmaterial för förgyllning • kan välja en lämplig förgyllningsmetod och ett lämpligt underlag för arbetet • kan utföra de förbehandlingar som underlagsmaterialen kräver
Examinanderna känner till grundningsmetoder för förgyllningsarbeten och kan välja och använda dem.	Grundning Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • känner till grundningar som är lämpliga för olika förgyllningsunderlag och -metoder • kan tillverka grundningsmedel • kan utföra grundningar.
Examinanderna kan utföra grundningen.	Utförande av grundningar Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan utföra våt- och torrslipningar samt skärningar på utvalda underlag, grundningar och förgyllningsmetoder.
Examinanderna kan dekorera olika objekt genom förgyllning.	Tillverkning av dekorationsdelar (ornament) Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan tillverka gips- eller pastellagedekorationer, graveringar och texturerande punsningar som är lämpliga för ändmålet.

<p>Examinanderna kan polimentförgylla.</p>	<p>Förgyllningsmetoder</p> <p>1. Poliment- eller glansförgyllning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan göra de grundningar som krävs för glansförgyllning • kan välja och tillverka poliment med lämpliga bindeämnen för objektet • kan välja och tillverka lämplig läggsprit • kan välja en lämplig bladmetall för objektet • kan utföra förgyllningsarbetet med arbetsredskap och -tekniker som är lämpliga för ändamålet, i vilka demonstreras polimentarbete, att skära bladet på guldläggaryta, att placera bladet med guldläggare och polering med agat på en tillräckligt stor yta • kan utföra behövliga finslipningar av polimentförgyllning.
<p>Examinanderna kan göra oljeförgyllning.</p>	<p>Förgyllningsmetoder</p> <p>2. Oljeförgyllning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja grundning och olja samt bladmetall som är lämpliga för inom- eller utomhusförhållanden • kan utföra grundning och oljning • kan utföra förgyllningsarbetet med för ändamålet lämpliga arbetsredskap och -tekniker på en tillräckligt stor yta • kan vid behov skydda ytan med för ändamålet lämpliga lack • kan vid behov utföra matteringar och patineringar och annan finslipning som är lämplig för arbetet.
<p>Examinanderna kan limförgylla.</p>	<p>Förgyllningsmetoder</p> <p>3. Limförgyllning, matt yta</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja och tillverka en lämplig grundning för limförgyllning • kan göra grundningen • kan välja och tillverka lämpligt bindeämne och lämplig läggsprit för objektet • kan välja en lämplig bladmetall för objektet • kan utföra förgyllningsarbetet med ar-

	<p>betsredskap och –tekniker som är lämpliga för ändamålet, i vilka demonstreras skärning av bladet på guldläggardyna och placering av bladet med guldläggare</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan tillverka och använda skyddsfernissor, utföra matteringar och patineringsarbeten eller någon annan finslipning som lämpar sig bäst för en förgylld yta.
<p>Examinanderna kan vid behov lösa problemsituationer som uppstår vid förgyllningsarbetet</p>	<p>Lösning av problem vid förgyllning Examinanderna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan lösa problem som uppstår vid förgyllning, som att reda ut orsaken till att sömmarna syns i glansförgyllning, att ytan är smutsig, att guldet fäster dåligt eller att ytan är repad.
<p>Examinanderna känner till arbetarskyddslagen och förstår vilken betydelse den har som förebyggande förhållningsregel.</p>	<p>Arbetarskyddsanvisningar och -föreskrifter Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan iaktta arbetarskyddssynpunkterna • känner till och följer arbetarskyddsanvisningarna för respektive maskin och apparat • främjar med all sin verksamhet betydelsen av ett tryggt arbetssätt på sin arbetsplats • förvissas sig om att information om användarsäkerhet och andra anvisningar finns att tillgå och att de följs • använder personlig skyddsutrustning och säkerhetsanordningar samt kan instruera andra i att använda dem.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten för förgyllare som krävs i den här examensdelen påvisas genom att examinanderna utför arbeten som hör till branschen. Examensdelen utgörs av ett eller flera förgyllningsarbeten som bildar en helhet där alla krav på yrkesskicklighet påvisas i tillräcklig omfattning. I förgyllningsobjektet bör förekomma tillräckligt stora områden som ska glansförgyllas, t.ex. slät och bred yta. Förgyllningsobjektets lämplighet som examensprestation för den här examensdelen fastställs i en personlig plan för anordnande av examen som examinanderna utarbetar tillsammans med examensanordnaren och bedömarna.

Till den del yrkesskickligheten som krävs i examensdelen inte kan påvisas i examensprestationen preciseras prestationen med intervjuer, uppgifter och andra tillförlitliga metoder.

2 § Reparation av ett förgyllt objekt och dokumentation av arbetet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna kan utföra en besiktning av objektet samt göra upp en reparationsplan.	Planering av reparation av det förgyllda objektet Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • vet vad en besiktning av objektet innebär • vet vad en reparationsplan innebär • kan reda ut vilken stilriktning objektet som ska repareras har • känner till reparationssätt som bevarar objektets historiska värde • identifierar uppbyggnaden av objektet som ska repareras • identifierar objektets material • identifierar hur objektet har skadats • vet med vilka åtgärder skador förebyggs • kan göra upp en reparationsplan som innehåller<ul style="list-style-type: none"> –beskrivning av objektet –objektets historiska värde och hur det kommer att bevaras i reparationsarbetet –planeringsdokument som hör till arbetet –samarbetsparter –tidtabell –behövliga material och materialmängder –arbetsmetoder för reparationsarbetet –arbetsredskap, maskiner, apparater och ställningar som behövs –säkerhets-, avfallshanterings- och rivningsplaner i anslutning till arbetsplatsen –säkrandet av arbetarskyddet –bruks- och skötselanvisningar för det förgyllda objektet • identifierar och kan bestämma förgyllningsarbetets del i en större reparationshelhet • kan vid planeringen av reparationsarbetet tolka och använda sig av eventuella kommersiella och tekniska dokument • kan göra en besiktning av objektet samt göra upp en reparationsplan.

<p>Examinanderna kan reparera objektet och dess uppbyggnad.</p>	<p>Reparation av det förgyllda objektet Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan läsa, tolka och handla på det sätt som dokumenten över kartläggningen av skadorna kräver • kan följa reparationsplanen • kan vid behov plocka isär och reparera strukturen under förgyllningen • kan i sitt arbete använda lämpliga traditionella och moderna arbetsredskap och material • behärskar i sitt reparationsarbete de traditionella och moderna arbetsmetoder som behövs • samarbetar med beställaren, planerarna, sakkunniga och övriga fackmän • iakttar arbetarskyddsföreskrifterna.
<p>Examinanderna kan dokumentera alla skeden i reparations- och förgyllningsarbetet på det förgyllda objektet.</p>	<p>Dokumentation Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan för beställarens, planerarens och vid behov Museiverkets och Landskapsmuseets räkning samt för andra yrkesmän som deltagit i arbetet, göra upp en detaljerad dokumentation av reparationsobjektet • kan utgående från dokumenten utarbeta en användbar arbetsrapport • kan skriva dokument som är arkivbeständiga och lämpliga för ändamålet och för vilka valts rätt sorts papper, med rätt ritteknik och -stil, fotografier samt text.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i den här examensdelen påvisas genom att examinanderna planerar och utför ett omfattande reparationsarbete av ett förgyllt objekt. Först görs alltid en besiktning av objektet och en reparationsplan som bedömarna godkänner innan reparationsarbetet påbörjas. Färdigheten i att dokumentera påvisas med skriftliga och illustrerade rapporter om reparationsarbetet på det förgyllda objektet i olika arbetsskeden. Reparationsarbetet dokumenteras på ett sätt som är arkivbeständigt.

Till den del yrkesskickligheten som krävs i examensdelen inte kan påvisas i examensprestationen, kompletteras prestationen med hjälp av intervjuer, uppgifter eller andra tillförlitliga metoder.

3 § Förmansarbete

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna känner till författningarna, bestämmelserna och avtalen och övervakar att de iakttas.</p>	<p>Att som arbetsgivare iaktta författningar, bestämmelser och avtal Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • har som förmän bekantat sig med och kan instruera i författningar och bestämmelser som gäller branschen och kan övervaka att de iakttas. • har klart för sig vilka arbetsvillkor och lönesätt som gäller inom branschen, skyldigheter och rättigheter som gäller arbetsgivaren och arbetstagaren samt frågor som gäller socialskydd och arbetarskydd och kan som arbetsgivare tolka och följa författningar, bestämmelser och avtal som gäller dessa • behärskar sin uppgift vid ett rekryteringstillfälle.
<p>Examinanderna kan planera, organisera och leda arbeten smidigt samt följa upp att de genomförs.</p>	<p>Planering, organisering och ledning av arbetsuppgifter Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan planera och organisera arbetsuppgifterna jämlikt • försöker utnyttja arbetstagarnas specialkunnande • kan ställa arbetsuppgifterna i viktighetsordning och organisera uppgifterna snabbt, ekonomiskt och ändamålsenligt • är som arbetsgivare uppmuntrande och skapar samarbetsanda.
<p>Examinanderna kan arbeta som inskolare i arbete och arbetsplatshandledare.</p>	<p>Inskolningsfärdigheter Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av att inskola i arbetet och behärskar arbetsuppgifterna inom organisationen så att de kan handleda arbetstagare och studerande vid inläring i arbete i sina arbetsuppgifter också genom sitt eget exempel • kan anpassa de uppgifter som ska läras in till kunskapsnivån hos arbetstagaren och studerande vid inläring i arbete • känner till utbildnings- och examenssystemet inom branschen så bra att de kan bedöma framstegen hos studerande vid

	inläring i arbete i förhållande till de uppställda målen.
Examinanderna behärskar kommunikations-, interaktions- och förhandlingsfärdigheter som behövs i förmansarbetet.	<p>Kommunikations-, interaktions- och förhandlingsfärdigheter</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan ta mottagaren i beaktande i sin egen kommunikation och kan bedöma hur den egna kommunikationen fungerar • kan kommunicera interaktivt med medlemmarna i arbetsgemenskapen • kan ge konstruktiv respons och själv ta emot respons • kan handla på ett objektivt sätt och försöker hitta lösningar som tillfredsställer de olika parterna i olika konflikt- och problemsituationer.
Examinanderna försöker utveckla företagets funktioner.	<p>Utveckling av funktionerna</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • inser betydelsen av ny information för att utveckla funktionerna och arbetsätten • stödjer arbetsgemenskapens medlemmar i deras initiativ att utveckla arbetsfunktionerna t.ex. i frågor som gäller ergonomiska arbetssätt och arbetssäkerheten, iakttagande av miljösynpunkter eller verksamhetens lönsamhet.
Examinanderna identifierar omständigheter som inverkar på arbetsförmågan och kan handla enligt dem.	<p>Välbefinnande i arbete</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår vad harmoniska mänskliga relationer och personalens välbefinnande betyder för en framgångsrik verksamhet för organisationen • är medvetna om sin egen roll då det gäller att upprätthålla och utveckla personalens välbefinnande • vet hur personalrelationerna förväntas fungera inom en arbetsgemenskap.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten för den här examensdelen, att examinanden behärskar de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten påvisas huvudsakligen i en autentisk arbetsmiljö i anslutning till sedvanliga arbetsuppgifter. Till den del yrkesskickligheten som krävs i examensdelen inte kan påvisas i examensprestationen, kompletteras prestationen med hjälp av intervjuer, uppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Vid planering och genomförande av examenstillfället bör man beakta de specialdrag hos den organisation inom branschen som examinanden valt.

3 § Företagsamhet

Examinanderna har rätt att fritt infoga examensdelen Företagsamhet till sin examen. Kraven på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen för denna valfria examensdel förutsätter följande:

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna kan bedöma sina personliga färdigheter och möjligheter att eventuellt verka som företagare inom förgyllningsbranschen.	Bedömning av de egna företagarfärdigheterna Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • vet hurdana personliga färdigheter som bidrar till att man lyckas som företagare och kan specificera och utvärdera sina egna förutsättningar att verka som företagare • kan vägleda av sakkunniga göra upp en utvecklingsplan för sig själv som företagare inom förgyllningsbranschen.
Examinanderna kan granska branschen och de möjligheter och risker som är förknippade med inledande och utvecklande av företagsverksamhet.	Utredning och utveckling av verksamhetsförutsättningarna för ett företag Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • har satt sig in i branschen så att de kan granska dess framtidsutsikter och utveckling samt möjligheterna på marknaden med tanke på inledande av egen företagsverksamhet • kan bedöma det eventuella egna företagets lönsamhet och livsduglighet • är medveten om det ansvar och de förpliktelser som företagsverksamhet medför.
Examinanderna känner till olika sätt att inleda företagsverksamhet på samt olika företagsformer och kan utarbeta en affärsidé eller en utvecklingsplan för sitt företag.	Uppgörande av en affärsidé eller utvecklingsplan Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan jämföra olika sätt att inleda företagsverksamhet på eftersom de känner till de vanligaste lösningarna i Finland, t.ex. företagsformer, startprocedurer samt ansvar och risker och kan diskutera om alternativen för sin egen eventuella företagsverksamhet med sakkunniga • kan tillsammans med sakkunniga utveckla en affärsidé eller utvecklingsplan för sitt företag och vet hurdana ekonomiska, produktionsmässiga och psykiska resurser genomförandet av planen kräver • kan tillsammans med sakkunniga bedöma

	om den egna planen har möjligheter att lyckas.
Examinanderna kan skapa kund- och nätverksrelationer.	<p>Kund- och nätverksrelationer Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan överväga olika alternativ och utgående från sina möjligheter bygga upp kundleverantörs- och övriga nätverksrelationer som är viktiga för företagets kontinuitet • kan göra utkast till avtal med ovan nämnda nätverkspartner genom att anlita sakkunniga.
Examinanderna kan handla i enlighet med de viktigaste företagsekonomiska principerna.	<p>Ekonomisk verksamhet Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan vidta åtgärder som främjar ett företags lönsamhet och prissätta tjänster också med beaktande av marknadsrelaterade faktorer • kan tolka ett företags bokslut med avseende på kapital, tillgångar, solvens och resultat samt överväga möjligheterna att utveckla den ekonomiska verksamheten, vid behov i samarbete med sakkunniga
Examinanderna kan utnyttja sakkunnigtjänster.	<p>Sakkunnigtjänster Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan för grundande av ett företag och i verksamhetens olika skeden skaffa den information och de sakkunnigtjänster som behövs.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Vid avläggandet av denna examensdel är det centrala att examinanderna kan bedöma sina egna förutsättningar att verka som företagare inom förgyllningsbranschen. De kan analysera förutsättningarna för att företagsverksamheten ska lyckas, utarbeta en affärsidé eller utvecklingsplan för sitt företag och beräkna om den tilltänkta verksamheten skulle vara lönsam och försörja företagaren.

Yrkesprovet består av en affärsidé eller utvecklingsplan för ett eget företag, kompletterad med utredningar och rapporter om förutsättningar och risker som är förknippade med verksamheten samt med dokument som beskriver processens gång. I den här examensdelen ingår även examinandens personliga bedömning och plan för utveckling av de egna möjligheterna och förutsättningarna att verka som företagare inom förgyllningsbranschen.

Yrkesprovet fördjupas genom ett samtal med sakkunniga, där man preciserar förutsättningarna den blivande eller verksamma företagaren inom förgyllningsbranschen har för att genomföra affärsidén eller utvecklingsplanen. Till den del yrkesskickligheten som krävs i examensdelen inte kan påvisas i examensprestationen, kompletteras prestationen med hjälp av intervjuer, uppgifter eller andra tillförlitliga metoder.

Bedömningen sker som ett samarbete mellan näringslivets parter, sakkunniga inom företagsamhet och representanter för utbildningen.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: 040 348 7555
www.utbildningsstyrelsen.fi